

Rawicz-Witanowski, Michał

Materyały do mapy archeologicznej :
archeologia przeddziewowa w "Słowniku
Geograficznym Królestwa Polskiego i
innych krajów słowiańskich", wyd. pod
red. F. Sulimierskiego, Br.
Chlebowskiego i Wł. Walewskiego. T. 3,
Warszawa 1882

Światowit 3, 217-219

1901

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materyały do mapy archeologicznej.

ARCHEOLOGIA PRZEDDZIEJOWA

w „Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich”

wyd. pod red. F. Sulimierskiego, Br. Chlebowskiego i Wł. Walewskiego.

Tom III. Warszawa, 1882.

(Por „Światowit”, tom II, 143—145).

Haligowce, wś., w hr. Spiskiemi. Wykopalisko archeologiczne, str. 20.—**Haska Karczma**, p. Kartuski. Szańce szwedzkie, str. 39.—**Helenówka**, wś., p. Wasylkowski. Mogiły Perepiat i Perepiatycha, oraz Rozkopana, badane 1846, 1879 i 1880 r., str. 57.—**Hereżanówka**, wś., p. Humański. Mogiły formy półkulistej, str. 60.—**Hermanówka**, mko., p. Kijowski. Mogiły, str. 66.—**Hnyłopiat**, rz. w p. Berdyczowskim. Horodyszcze, str. 84.—**Hołowki**, wś., p. Radomyski. 200 kurhanów Drewlan z IX w., badanych przez Antonowicza 1881 r., str. 111.—**Holubne**, wś., p. Rowieński. Okopy wspomniane już w XVI w., w pobliżu jego wydobyto szczątki epoki kamiennej, str. 114.—**Hołobówka**, wś., p. Berdyczowski. Dwie mogiły, cmentarzysko pogańskie, wykopalisko archeol., str. 115.—**Honiatycze**, wś., p. Tomaszowski, kurhany, str. 119.—**Hordaszówka**, wś., p. Humański. Horodyszcze, str. 124.—**Horodnica**, mko, p. Zwiąhelski. Wykopalisko monet rzymskich, str. 139.—**Horodniki**, wś., p. Oszmiański. Grodzisko przedhistoryczne, str. 141.—**Horodyszcze**, wś., p. Nowogródzki. Okopy, zw. Szwedzkimi, str. 143.—**Horodyszcze**, wś., p. Ihumeński. Horodyszcze, str. 144.—**Horodyszcze**, mko., p. Czerkaski. Nieprzeliczona ilość mogił, str. 149.—**Horodzk**, wś., p. Radomyski, dwa horodyszcza, str. 152.—**Hrubsk**, miejscowość w p. Skwirskim, 684 mogiły i liczne wały, str. 187.—**Hrymiacze**, wś., p. Ostrogski. Kilka mogił i kurhan strażniczy, str. 194.—**Hulajpol**, wś., p. Zwino-grodzki. Mogiła, zw. Wyzyrską, str. 206.—**Hulsk**, okopy horodyszcza, str. 208.—**Humań**, mko., p. gub. Kijowskiej. Mnóstwo mogił, wydobyto pieniądź rzymski, str. 216.—**Hummer**, wś., p. Średzki. Cmentarzysko pogańskie i wykopaliska z epoki brązu, str. 219.—**Husiatyn**, mto., w Galicyi. Kurhany, wykopaliska brązowe, str. 224.—**Igora**, mogiła w p. Owruckim, str. 248.—**Inowocław**, mto dep. Bydgoskiego. Wykopaliska archeol. w powiecie, str. 297.—**Irządze**, wś., p. Włoszczowski. Wykopaliska przedhistoryczne i numizmaty z XVII w., str. 302.—**Isajewicze**, wś., p. Słonimski. Kurhany, str. 303.—**Isajki**, wś., p. Kaniowski Mogiła, str. 303.—**Iwan-ków**, mko., p. Radomyski. Horodyszcze, str. 315.—**Iwno**, wś., p. Średzki. Wykopa-liska archeol., str. 326.—**Izdebno**, wś., p. Błoński. Cmentarzysko pogańskie, groby skrzynkowe, pieniądże rzymskie z czasów Hadrjana, str. 333.—**Jabłonowo**, wś., p. Brodnicki. Wydobywano urny i zabytki brązowe, str. 352.—**Jablówko**, wś., p. Sta-rogrodzki. Cmentarzysko pogańskie, groby skrzynkowe, urny symboliczne, str. 353.—**Jacewicze**, wś. p. Słonimski. Kurhan, str. 354.—**Jackówka**, wś., p. Tłumacki. Mogiły przedhistoryczne, str. 357.—**Jaguszewice**, wś., p. Brodzki. Stare okopy, str. 371.—**Jahniatyn**, wś., p. Skwirski. Pole usypane mogiłami, str. 371.—**Jaksice**, wś.,

p. Pińczowski. Grobowisko pogańskie, urny z ozdobami pierwotnymi, monety rzymskie Antonina, str. 378.—**Jankowo**, ws., p. Myślenicki. Urny z guzami, żarna, str. 411—12.—**Janopol**, ws. p. Czehryński. Mogiły strażnicze, str. 414.—**Jaraczew**, ws., p. Śremski. Wykopaliska brązowe i żelazne, str. 445.—**Jarka**, struga w p. Gołdapskim. W XVI w. wydobyto zbroje pogańskie, str. 449.—**Jarmuta**, góra w Piecinach. Wykopano popielnice i brzozy, str. 452.—**Jarocin**, mto., p. Pleszewski. Wykopalisko ozdób i monet arabskich, str. 453.—**Jaroslawiec**, ws., p. Średzki. Monety rzymskie, str. 459.—**Jasianowycia**, potok w pow. Dolińskim. Mogiły przedhistoryczne, str. 467.—**Jasień**, ws., p. Gdański. Cmentarzysko, str. 469.—**Jasieniec**, zamek p. Świecki. Grobowiska, urny, str. 475.—**Jasłonówka**, ws., p. Taraszczański. Rząd wysokich mogił, str. 484.—**Jaskmanice**, ws., p. Przemyski, na t. zw. „Mohlce“ ślad uroczyska pogańskiego, str. 485.—**Jaworzyna**, wzgórze w Bieskidach. Kamień „dyabelski“ z epoki Celtów, str. 529—30.—**Jeglowiec**, ws., p. Ostrołęcki. Uroczysko litewskie i kamień ofiarny bogini Egle, str. 553.—**Jerka**, ws., p. Kościański. Urny czarne, str. 565.—**Jeseritz**, ws., p. Niemczyński. Cmentarzysko przedhistoryczne, str. 567.—**Jezierna**, mko, p. Złoczowski. Cmentarzysko pogańskie z kościotrupami, str. 571.—**Jeżewo**, ws., p. Mazowiecki. Zbiory archeologiczne. Z. Glogera, str. 582.—**Jędrzychowo**, ws., p. Żądzborski. Cmentarzysko pogańskie, odkryte w r. 1724, str. 587.—**Juszkowo**, ws., p. Gdański. Cmentarzysko pogańskie. Monety rzymskie, str. 642.—**Juwkowiec**, ws., p. Ostrogski. Cmentarzysko z epoki kamienia gładzonego, str. 644.—**Kabatnia**, ws., p. Lipowiecki. Grodzisko, str. 647.—**Kacyk**, dobra w p. Wejherowskim. Groby skrzynkowe z urnami twarzowymi, str. 651.—**Kaczyn**, ws., p. Kowelski. Horodyszcze, str. 657.—**Kahorlik**, mto., p. Kijowski. Mnóstwo mogił, str. 668.—**Kalnik**, ws., p. Lipowiecki. Mogiła Soroka, kamień symboliczny tłumaczony przez Lelewela, str. 707.—**Kalusz**, mto., pow. Galicyi. Kurhany, siekierni kamienne, str. 720.—**Kamień**, ws., p. Kaliski. Okop zw. Szwedzkim, str. 732.—**Kamień**, ws., p. Wilejski. Głaz olbrzymi, str. 734.—**Kamień wysoki**, skała w pow. Lwowskim. Znalezione topór kamienny i kościane narzędzia, str. 741.—**Kamienica szlachecka**, ws., p. Kartuski. Cment. pogańskie, str. 745.—**Kamienica**, ws., p. Tucholski. Cmentarzysko pogańskie, str. 745.—**Kamieniec**, ws., p. Kościański. Okop, zw. Szwedzkim, str. 765.—**Kamienopol**, ws., p. Lwowski. Schneider rozkopał tu kilka mogił, z ogólnej liczby 68, znalazł kościotrup w postaci siedzącej, ozdoby brązowe, oraz topór kamienny, str. 776.—**Kamionka Strumiłowa**, Wykopalisko urn i zbroi, str. 784.—**Kamionka Wielka**, mko., p. Kołomyjski. Posąg pogański zrosniętych mężczyzny i kobiety, str. 791.—**Kamionki**, ws., p. Kartuski. Mogiły, t. zw. kamienne, str. 795—6.—**Kamionki**, ws., p. Żądzborski. Cmentarzysko pogańskie, str. 796.—**Kanie**, ws., p. Chełmski. Horodysko v. Okopy, kilkadziesiąt kurhanów i „niwa grobowa“, str. 805.—**Konińcza**, góra w p. Złoczowskim. Narzędzia krzemienne, str. 820.—**Kapustyna**, ws., p. Zwinogrodzki. Starożytne wały, str. 827.—**Karabeczyjów**, ws., p. Skwirski. Wał i kurhany, str. 827.—**Karczemka**, ws., p. Gdański. Cmentarzysko pogańskie, str. 835.—**Karolin**, ws., p. Wilejski. Mogiłki pogańskie, str. 851.—**Karszów**, ws., p. Niemczyński. Cmentarzysko pogańskie, str. 882.—**Kartuzy**, ws., pow. na Pomorzu. Cmentarzysko pogańskie, str. 886—7.—**Karwosiek**, ws., p. Płocki. Przedhistoryczne okopy—wiatry odkrywają urny, str. 891.—**Karzec**, ws., p. Krobski. Grodzisko, zw. Szańcem Szwedzkim, str. 892.—**Karzen**, ws., p. Niemczyński. Cment. pogańskie, str. 892.—**Kaski**, ws., p. Błoński. W r. 1775 odkryto monety angielskie z XII w., str. 894.—**Kaszczynce**, ws., p. Ostrogski. Mogiły strażnicze, str. 900.—**Kaszew**, kol., p. Turecki. Okopy i mo-

gily, zw. Szwedzkimi, str. 900.—**Kawsko**, wś., p. Stryjski. Mogiły starożytne, las „Okopy,” na górze Wielki kąt—grodzisko, str. 918. — **Kazimierz**, wś., p. Szamotulski. Obszerny opis cmentarzyska pogańskiego z zabytkami bronzowymi, krzemieniami i żelazniami—rozkopywane w latach 1878, 1880 i 1882, str. 930—4. — **Kapno** mko., p. Ostrzeszowski W okolicy urny z zabytkami bronzowymi i żelazniami str. 960.

Michał Rawicz-Witanowski.

ROZBIORY I SPRAWOZDANIA.

O. Montelius. *Die Chronologie der ältesten Bronzezeit in Norddeutschland und Skandinavien.*

Z 451 rysunkami w tekście. Archiv für Anthropologie, XXV i XXVI. Także jako osobna odbitka. Brunświk, F. Vieweg i syn, 1900 r. 20 marek.

W r. 1885 opublikował Montelius rozprawę o okresie brązowym i jego chronologii, p. t. „Om tidsbestämning inom bronsaldern”, która — ponieważ została wydana tylko w języku szwedzkim — nie jest w kołach fachowych tak znana jak na to zasługuje. Ostatecznym wynikiem badań autora był podział skandynawskiej epoki brązowej na 6 okresów. Do podziału tego doszedł autor drogą pracowitych i gruntownych studyów nad typami przedmiotów brązowych; do ustanowienia zaś chronologii absolutnej przyszedł rozpatrując stosunki przeddziejowe Wschodu z Europą.

Przed 15-tu już laty Montelius umieścił epokę brązową w czasie między latami 1450 a 400 przed Chrystusem. Od tego czasu materiał wykopaliskowy urósł na Północy ogromnie, i autor doznał tej pociechy, że nowsze spostrzeżenia potwierdziły jego podział, chociaż nie we wszystkich częściach Skandynawii oraz północnych Niemiec owe 6 okresów daje się wykazać z równą wyrazistością.

Montelius przypuszcza na podstawie pewnej liczby znalezisk miedzianych, że i Europa północna miała swoją epokę miedzianą, t. j. czasy, kiedy obok kamienia znano już miedź i złoto. Okres ten charakteryzują płaskie miedziane topory, siekiery miedziane z tulejką i podobizny tychże w kamieniu, siekiery podwójne miedziane, oraz ich naśladowania w kamieniu, kości i bursztynie. Epokę brązową rozpoczyna wprowadzenie domieszek, nadających miedzi twardość; domieszkami temi są arsen, antymon i cyna. Rozdział, w którym Montelius opisuje typologiczny rozwój siekiery płaskiej i pokazuje, jak doskonaleniu się formy odpowiada powolne, lecz cią-